

hentes ministrant sibi ipsis hoc sacramentum, vel mutuo, vel uterque sibi.» S. Thomam et Scotum sequuntur celebriores theologi, non solum utriusque scholæ discipuli, sed etiam Bellarminus lib. 1 *De matrim.*, c. 9, et duobus seqq., dicens oppositam sententiam esse temerariam, uti ex ipso dicit etiam Fagnanus lib. 1 *Decret.* in cap. *Quod nobis* 2, De clandestina desponsatione, n. 52, Suarez, disp. 16, sect. 1, et pluribus congestis, Sanchez, lib. 11, disp. 6, n. 2, ubi dicit, quod sententia opposita sit temeraria, uti ex ipso dicit etiam Monacell. part. 1 *Formul. legal. pract.*, Supplement. ad II tom., n. 447, et alii passim.

(29. Probatur igitur veritas hujus conclusionis auctoritate concilii Florentini in decreto unionis, ubi habet, quod contrahentes conficiunt hoc sacramentum mutuo consensu, ait enim: «Causa efficiens matrimonium regulariter est mutuus consensus per verba de presenti expressus.» Sed hoc esset falsum, si ad ipsius sacramenti validitatem necessarius esset alius minister distinctus a contrahentibus, maxime cum ex doctrina ejusdem concilii in eodem decreto unionis, tria duntaxat requirantur ad confessionem sacramenti, adeoque, etc.

(30. Colligitur etiam id ipsum ex concilio Tridentino, sess. xxiv, cap. 1, *De reformatione matrimonii*, ubi dicit, quod «dubitandum non est, clandestina matrimonia (id est sine parochio, vel sacerdote delegato celebrata) libero contrahentium consensu facta, rata et vera esse matrimonia, quandiu Ecclesia ea irrita non fecit; et proinde jure damnandi sunt illi, ut eos sancta synodus anathemate damnat, qui ea vera, ac rata esse negant.» Ex quibus concilii verbis clare patet, quod ante irritationem Tridentini valida erant matrimonia sine parochio, ergo tunc parochus non erat illorum minister. Atqui Tridentinum, irritando similia matrimonia, non instituit novum matrimonii ministrum; ergo sicuti tunc soli contrahentes erant ministri, etiam nunc. Quod autem Tridentinum non instituerit novum sacramenti matrimonii ministrum, patet quia institutio, seu immutatio ministri sacramenti, utpote quid substantiale sacramenti, sicuti et aliorum sacramenti substantiale, non Ecclesiae, sed soli Christo sacramentorum institutori competit, arg. cap. *Sunt quidam* 6, caus. 23, quæst. 1, S. Thomas, in 4, dit. 3, qu. 1, art. 2, quæst. 2; Sotus in 4, dist. 1, quæst. 1, not. 7; Fagnan., loc. cit., n. 53, et alii passim, et patet ex c. 2, sess. xxi, circa dispensationem sacramenti Eucharistiae, ubi idemmet Tridentinum concilium «declarat hanc potestatem perpetuo in Ecclesia fuisse, ut in sacramentorum dispensatione, salva illorum substantia, ea statueret, vel mutaret, quæ suscipientium utilitati, seu ipsorum sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum et locorum varietate magis expedire judicaret;» ubi, ut vides, excipit a potestate Ecclesiae mutationem substantiæ sacramentorum, salva illorum substantia.

(31. Nec valet objicere quod Tridentinum in cit. cap. 1, *De reformatione matrimonii*, sess. xxiv, subjungat: «Ad celebrationem matrimonii in facie Ecclesiae procedatur, ubi parochus viro et muliere interrogatis, et eorum mutuo consensu intellecto, vel dicat, *Ego vos in matrimonium conjungo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti*, vel aliis utatur verbis juxta receptum uniuscujusque provinciae ritum;» quibus verbis significari videtur, quod parochus, seu sacerdos delegatus vere conjungat conjuges in sacramento matrimonii, adeoque sit ejus minister. Non valet, inquam, quia concilium ibi non dicit verba illa *Ego vos conjungo*, etc., esse absolute a parochio proferenda, imo suadet, ut aliis utatur verbis, si alius fuerit usus ejus provinciae, adeoque verba illa non requiruntur ad substantiam sacramenti. Tum quia sacra congregatio ejusdem concilii interpres pluries declaravit, ut patet ex decretis citatis sub verb. *Impedimenta matrimonii*, art. 2, a n. 69, sufficere ad validitatem sacramenti matrimonii presentiam parochi nulla verba dicentis, imo etiam invidi, dissentientis et contradicentis, quod falsum esset, si parochus esset minister, cum ad valorem sacramenti requiratur consensus et intentio ministri; et falsissimum esset, si illa verba *Ego vos in matrimonium conjungo*, etc., essent, ut pretendunt adversarii, forma essentialis hujus sacramenti; eum ergo ab illo tot sapientissimorum patrum senatu, non nisi verissimæ, et undequaque æquissimæ soleant emanare declarationes, dicendum est, falsum esse, quod parochus, seu sacerdos delegatus, sit minister sacramenti matrimonii, et illa verba: *Ego vos in matrimonium conjungo*, etc., sint ejusdem forma: et de factotalia verba non pertinere ad matrimonii essentiam expresse declaravit eadem sac. congregat. concilii, quamvis Juenin dissert. 11, *De matrimonio*, quæst. 3, in responsione ad 5 objectionem, dicat eam esse fictitiam, aut illam posse explicari de matrimonio, prout est contractus naturalis et civilis, non autem prout est sacramentum novæ legis.

(32. Sententiam autem contrariam, doctentem scilicet ministrum sacramenti matrimonii esse sacerdotem proferentem illa verba pro forma: *Ego vos in matrimonium conjungo*, etc., tuentur Canus, lib. viii *De locis theologicis*; Estius, § 10; Sylvius, in *Supplemento*, quæst. 42, art. 1, et late Juenin, cit. dissert. 11 *De matrimonio*, quæst. 3, per tot., et alii. Vide tamen infra a n. 43, ad fin.

(33. Matrimonium inter absentes celebratum, sive fiat per procuratores, sive per litteras, sive per nuntios, validum est in ratione contractus, si certæ serventur conditiones. *Communis*. Et quod sit validum, si fiat per procuratorem, constat ex cap. *Honorantur* 13, caus. 32, quæst. 2, cap. *Procurator* 9, De procuratoribus, in 6. Et quod sit validum per litteras, habetur l. *Mulierem*, ff. *De ritu nuptiar.* et l. *Sufficit*, ff. *De sponsalibus*. Et quod sit validum per

nuntios, constat per ea, quæ dicuntur de procuratoribus et litteris; et ratio universalis est, quia etiam alii contractus possunt ab istis fieri inter absentes, arg. c. *Potest quis per alium*, quod potest facere per se ipsum, et cap. *Qui facit* 72, eodem in 6, ibi: «Qui facit per alium, est perinde ac si faciat per se ipsum.»

(34. An autem tale matrimonium inter absentes sic contractum habeat nunc post Tridentinum rationem sacramenti? variant doctores. Negativam sententiam tenent Silvester, Canus, Ledesma, Rebell., Cajetan., Victoria, Estius, et alii, quia dicunt ipsi, cum collatio et receptio sacramenti sit actio personalis, non potest matrimonium, ut sacramentum, confici vel recipi, nisi minister et subjectum sint præsentem; tum quia Tridentinum vult virum et mulierem interrogari de mutuo consensu, adeoque vult esse præsentem. Affirmativam autem sententiam merito tenendam ab omnibus docent Innocent., Covarruv., Paludanus, Sotus, Valentia, Navarrus, Barbosa, Sporer, Pontius, Mendo, Aversa, Mastrius, Reiffensuel, Henno, La Croix, et pluribus congestis, Sanchez, lib. 11, *De matrim.*, disput. 11; Frasen, *De matr.*, tract. 3, disput. 2, part. 1, quæst. 3, *Petes primo, respondeo secundo*, ubi testatur de communi. Quam sententiam Castropal. disput. 2, part. ix, vocat verissimam, Tannerus et Gobat, tract. 10, n. 278, dicunt temeritatis esse damnandum, qui hoc tempore id negaret; accedit enim praxis ac sensus Ecclesiae, quæ de facto permittit publice sic celebrari matrimonia, præsertim inter magnates, quod non permittet, si matrimonium inter absentes celebratum non esset sacramentum, cum ipsa velit semper suscipi sacramentum, quando inquit matrimonium; tum quia ex dictis supra n. 16, ratio sacramenti inter fideles est essentialiter imbibita in ratione contractus, nec una potest separari ab alia, cum ipsemet contractus matrimonii sit ipsum sacramentum. Unde, si ex communi doctorum, matrimonium celebratum inter absentes est validum in ratione contractus, debet esse legitimum et validum etiam in ratione sacramenti, sicut dictum fuit sub n. 33 (24), certæ serventur conditiones.

Notæ Romani theologi.

Non videtur temeritatis damnari posse, qui negant sacramentum esse contractum per procuratores matrimonium; imo P. Danieli Concinae probabilior visa est contraria sententia, quam tot gravissimi viri tuentur. En argumenta, quibus vir doctus utitur. Nullum sacramentum inter absentes celebratur. Nec minus præsentem contrahentes requirunt hæc verba, *Ego vos conjungo*, quam præsentem penitentem postulent hæc alia, *Ego te absolvo*. Atqui opinio quæ

(24) Longam Romani theologi ad hunc n. adnotationem, auctoris responsionem, ac nostras ani-

olim defendebat hæc ultima verba proferri posse in penitentem absentem, damnata a Clemente VIII est. Respondet Tournely, non esse contra naturam sacramenti penitentiae, ut inter absentem ministrum et penitentem perficiatur; adeoque valeret absolutio absenti data, nisi obstaret Ecclesiae prohibitio, quæ potest inhabiles declarare, et sacerdotes ad absolvendum, et penitentes ad recipiendam absolutionem, nisi sint præsentem. Hactenus Tournely *De matr.*, q. 1, artic. 2, pag. 43. Hæc responsio nimis est arbitraria. Hoc quippe pacto rationabatur plures theologi ante Clementem VIII, qui illorum proscripsit opinionem. Cur damnavit Ecclesia usum absolutionis datæ absenti? Quia voluit declarare inhabiles penitentes absentes ad absolutionem. Sed cur ita voluit? An ex arbitrio Ecclesia suas definitiones pronuntiat? Proscripsit talem opinionem, quia judicavit hæc verba, *Ego te absolvo*, postulare penitentem præsentem: quemadmodum illorum reipsa obvius et naturalis sensus hanc præsentiam supponit. Validum itaque est in ratione contractus naturalis et civilis matrimonium inquit inter absentes per procuratorem, ut omnes fatentur. At verum sacramentum non esse, mihi est probabilius. Hinc est quod principales contrahentes consensum per procuratores datum renovant coram parochio, qui super eos profert hæc verba: *Ego conjungo vos in matrimonium*. Hæc notanda duxi, ut inde lectores agnoscant, non adeo facile spernendam esse opinionem theologorum, qui distinguentes in matrimonio contractum a sacramento, constitutum a Christo sacramenti matrimonii ministrum sacerdotem esse tuentur. Theologi enim, quia ita sentiunt, viri sunt longe vulgaribus peritiores in ecclesiastica historia, et in iis monumentis, e quibus divina nobis illa traditio patet, per quam scire unice possumus, matrimonium ad sacramenti dignitatem fuisse elevatum; sunt enim theologi, qui ita opinantur, Guillelmus Parisiensis, quem teste Pallavicino, lib. xxiii, cap. 9, n. 13, secutus est in concilio Tridentino Simon Vigor, unus ex primariis Sorbonæ doctoribus, Melchior Canus lib. viii, *De locis theologicis*, c. 5; Tolet., lib. vii *Instruc. sacerdot.*, c. 6; Petrus Ledesma, *De matr.*, q. 42, art. 1; Petrus de Marca, *Tract. de matr.*, Maldonatus, q. 1, pag. 441; Estius, in 4, dist. 26, § 10; Sylvius, *Supplem.*, q. 12, art. 1; Tutelensis episcopus, t. III, c. 4; Juveninus, q. 3; Tournelyus, *De matrim.*, p. 60; Petrus Collet, in *Tractatu de matrimonio*, c. 4, art. 2; auctor, *De re sacramentaria*, pag. 580; Herminier, Duhamel, Serry, Pielt, Vanroi, Gibert, Daniel Concina, Florentius de Cocq, Natalis Alexander, ac plures alii viri doctissimi; qui tantæ mihi sunt auctoritatis, ut vel unus ex istis sufficere videatur ad revocandam in dubium assertam a vulgo theologo-

madversiones ad artic., calcem lectorum commodo rejiciendas duximus.

rum opinionem. Sed videamus argumenta, quæ movent tum supra laudatos auctores, tum etiam plures alios nunc in Urbe degentes viros doctissimos, etiam eminentissima dignitate decoratos, ad existimandum probabilius esse sacerdotem sacramenti matrimonii ministrum.

Primum itaque explorata apud omnes res est, ante sæculum undecimum, nec theologum, nec ecclesiasticum scriptorem occurrere ullum, qui affirmaverit sacramenti matrimonii ministrum esse contrahentes. Id vero satis superque est, ut de veritate contrariæ opinionis vehementer suspicemur: cum enim de re agamus, quæ ex divina institutione pendet, ubi clara Scripturæ auctoritas, vel antiquorum assertio et Ecclesiæ traditio deest, nullum, aut imbecille admodum argumentum erit, quo alia via ostendatur, quinam fuerit a Deo designatus sacramenti minister. Hic ergo cum traditio desit, quæ contrahentes sacramenti matrimonii ministros adstruat, et cum Scriptura saltem generatim hos a sacramentorum ministerio excludat, perspicuum est, vulgarem theologorum opinionem destitutam illo præsidio esse, ex quo assertiones theologice certitudinem suam habent. Porro Scripturam generatim excludere laicos homines ab ordinario sacramentorum ministerio, facile patet. Nam ministri sacramentorum sunt Christi ministri et dispensatores mysteriorum Dei, ut loquitur Apostolus Paulus; et ut etiam ex eo liquet, quia Christi nomine sacramenta administrant, et quia Dei mysteria, quæ in Ecclesia dispensantur, proprie loquendo sunt sacramenta. Christi autem ministri et dispensatores mysteriorum Dei sunt sacerdotes, ut ex unanimi Patrum et interpretum sententia constat. Itaque sacerdotes tantum in Scriptura generatim dicuntur sacramentorum ministri; quod etiam ex eo comprobatur, quia ii tantum ministri religionis habentur. Nisi ergo clare aliunde constet, Deum ministerium sacramenti matrimonii contrahentibus tribuisse, qua ratione excludere sacerdotes possumus ab ordinario hujus sacramenti ministerio; equisnam est Scripturæ textus, quænam antiquorum Patrum sententia est, quæ non sacros religionis ministros, sive sacerdotes; sed contrahentes, hoc est marem et feminam, ministros asserat sacramenti matrimonii? Nil sane hujusmodi occurrit. Imo antiqua traditio nunquam matrimonium rem sacram, aut sacramentum vocavit, nisi simul meminisset sacerdotalis in illo intervenientis ministerii, ut optime observavit Benedictus XIV in egregio suo opere *De Synodo diœcesana*, lib. vii, cap. 28. Ex hoc autem constat, in Ecclesia Christi semper matrimonium ut rem sacram, et qua sacramentum est, opus habuisse sacerdotalis ministerii. Ecclesiæ ergo traditio indicat constitutum a Deo fuisse hujus sacramenti ministrum sacerdotem.

Deinde in quolibet sacramento, quod actione contineatur, cujusmodi sunt, una

Eucharistia excepta, sacramenta reliqua, suscipiens a ministro distinguitur, ut discurrunt per singula liquet. At si vera contraria opinio feret, sponsi suscipientes sacramentum matrimonii, sibi ministri essent, ac sibi sacramentum conferrent. Undenam constat nubentibus conficiendi et sibi conferendi sacramentum collatum a Deo fuisse potestatem? Id enim ex Scriptura, ex Patribus, ex conciliis, atque ex aliis fontibus eruendum esset, ex quibus divinam sacramentorum institutionem novimus: imo perspicuè ac clarissimè hæc in re desiderarentur auctoritates; quia stabilienda foret diversa administrandi et conficiendi sacramenti ratio. Scriptura vero, Patres, concilia, etc., nihil de hoc habent.

Denique forma sacramenti, utpote a Christo instituta, est essentialiter opus religionis, per quod gratiam et salutem a Deo consequi speramus; et cum sacramentum sit supernaturale, et efficax gratiæ signum, forma ejus spirituales sacramenti effectum, ut operari, sic et significare debet. Atqui neutrum in contraria opinione verum est. Nam, ea posita, forma hujus sacramenti non est essentialiter opus religionis: non solum enim verba, sed facta, et nutus sunt forma; hinc ante concilium Tridentinum et nunc etiam, ubi concilium Tridentinum promulgatum non est, sponsalia per copulam carnalem animo maritali facta transibant in matrimonium, et copula hæc erat matrimonii forma. At, inquit doctissimus Sylvius, nullam habet speciem veri, Christum pro sacramenti forma statuisse, quod non potest absque gravi peccato fieri, qualis erat hujusmodi copula, quæ et a sola libidine erat, et grave peccatum, utpote pertinens ad clandestinum matrimonium, ab Ecclesia semper improbatum; et præsertim, si pro signo consensus non aliud sit, quam ipsa corporum commixtio. Præterea nec forma, in sententia illa, spirituales sacramenti effectum significat; hæc enim in iis sita est verbis: *Accipio te in meam; accipio te in meum*. Hæc porro verba nullum spirituales gratiæ effectum significant; nec certe magis significant, quam materia ipsa, cum tamen expressior esse debeat formæ significatio, quam materiæ.

Hactenus argumenta theologica innuimus: superest auctoritas conciliorum et Patrum. Ex concilio Tridentino sess. xxiv, cap. 1, *De reformatione*, hæc habemus: « Ad celebrationem matrimonii in facie Ecclesiæ procedatur, ubi parochus, viro et muliere interrogatis, et eorum mutuo consensu intellecto, vel dicat: *Ego vos in matrimonium conjungo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti*; vel aliis utatur verbis, juxta receptum uniuscujusque provincie ritum. » Satis perspicue colligi hinc videtur, sacerdotem esse hujus sacramenti ministrum, et verba, quæ profert, esse formam. Concilium enim certa verba usurpanda præscribit, vel alia, juxta cujusque Ecclesiæ ritum. Ibidem subdit, hanc benedictionem a proprio paro-

cho faciendam esse: « Item si quis parochus, vel alius sacerdos alterius parochiæ sponso sine illorum parochi licentia matrimonio conjungere, aut benedicere ausus fuerit, ipso jure suspensus maneat. » Plura alia concilia provincialia, ut Coloniense, Cameracense, Remense, Turonense, quæ refert Sylvius, prætereo.

His accedunt Ritualia plurima. Rituale Romanum vetus, an. 1494 a P. Alberto Castellano O. P. collectum, hæc habet: « Contrahentibus respondentibus, se nec affines, nec consanguineos, etc., sacerdos pronuntiet verba, quæ sunt forma hujus sacramenti. » Alterum Romanum, Pauli V jussu editum, hæc verba: *Ego vos conjungo*, etc., profert a paroco istius sacramenti ministro præscribit. P. Martene, *De antiquis Ecclesiæ ritibus*, tom. II, pag. 11, lib. 1, c. 9, plura alia Ritualia in hanc rem affert. Unum laudare sufficiat, nempe Mediolanense, in quo S. Carolus Borromæus, *Act.* part. iv, hæc inseri curavit, nempe « quinque duntaxat esse sacramenta, quæ parochus ex officio administrare potest, baptismum, eucharistiam, poenitentiam, matrimonium, et extremam unctionem. »

Hæc pauca indicavimus, ut lectoribus pateat, injuria a Vasquesio opinionem hanc temeritatis accusari, ac gravissima esse momenta, quibus eruditi viri supra a nobis laudati moventur ad affirmandum opinionem hanc longe probabiliorē esse. Videantur auctores illi et præsertim continuator Tournely, tom. VIII, cap. 4, art. 2, ubi alia quoque argumenta in hujus opinionis comprobationem affert, et adversariorum objecta docte et erudite solvit et explicat.

Unum vero adhuc addendum est, nempe sententiam hanc tutiorem esse. Nemo enim in controversiam vocat, inquit P. Concina, matrimonium, benedictione sacerdotali accedente, esse sacramentum. Contra, hæc benedictione sublata, gravissimi theologii aperte inficiantur, matrimonium tale esse sacramentum. Hæc autem theologorum opinio probabilis est. An negabunt adversarii hanc opinionem esse probabilem, quam tot doctissimi theologii propugnant? Si quisquam minus peritus hoc auderet, illi oppono auctoritatem sapientissimi pontificis Benedicti XIV, qui lib. viii *De synod.*, cap. 28, n. 3, hæc scribit: « Verum quamquam hucusque explicata Melchioris Cani sententia, tot doctorum suffragiis communita, sit valde probabilis, ac cuique liberum absque erroris nota eam amplecti, » etc. Non probabilis modo, verum etiam valde probabilis est sententia nostra, teste pontifice Maximo. Est etiam tutior in comparatione oppositæ. Illa enim tutior sententia est, de qua theologorum nemo unus ambigit. Porro omnes ad unum fatentur, conjugium ecclesiastico ritu benedictum a sacerdote esse verum sacramentum. Ergo tutior illa, hæc minus tuta. Atqui ex decreto Innocentii XI, ex duabus opinionibus, quæ in utramque partem a theologis disputantur, tutiorem amplecti debemus, quando de sacramentis agi-

tur. Ergo amplectenda nostra, rejicienda altera est.

Circa materiam et formam secundum hanc opinionem, placuit recensere sententiam continuatoris Tournely, quæ plausibilior visa est. Materia hujus sacramenti sunt actus contrahentium; forma vero sunt verba, quibus sacerdos contractum huic nomine Ecclesiæ ratihabendo, eidem benedicit. Prima pars ostenditur, tum quod cæteræ opiniones nil habent solidi, nil, quod ambiguum non sit; tum quia sacramenti materia in eo bene reponitur, quod cum de se indifferens sit ad esse duntaxat civile, vel ad esse sacramentale, ad istud per formam determinatur, atque contrahentium actus, qui de se indifferentes sunt ad permanendum in ratione contractus civilis, per formam seu per verba sacerdotis determinantur ad acquirendum esse sacramentale; tum demum quia, ut loquitur Estius in 4, dist. 26, § 12. « Sicut in sacramento poenitentiae materia, vel quasi materia sunt actus poenitentis, qui velut informantur per absolutionem sacerdotis, ita recte dicitur, actus contrahentium, quibus mutuo sibi dant fidem matrimonialem, esse hujus sacramenti materiam, vel quasi materiam, quæ deinde informantur ad gratiæ consecutionem per ea verba sacerdotis, in quibus consistit forma sacramenti. Sicut enim Deus actus poenitentis erexit in sacramentum novæ legis, addita absolutione sacerdotis ut forma, ita valde convenienter dicitur, quod actus contrahentium erexit in sacramentum novæ legis, addita benedictione sacerdotis ut forma. » Favet huic doctrinæ S. Thomas, in part., quæst. 84, art. 1, ad 1, ubi: « In illis sacramentis, inquit, quæ habent effectum correspondentem humanis actibus, ipsi actus humani sunt loco materiæ, ut accidit in poenitentia, et matrimonio. »

Ostenditur altera pars: 1° Quia in eo reponenda est matrimonii, ut sacramenti, forma, quod antiquitas tota ut potissimum ejus partem commendavit; cui traditio gratiam in christiano matrimonio collatam tribuit constanter; quod formam sacramenti hujus esse asseruerunt quædam concilia, nulla autem negarunt. Atqui benedictionem sacerdotalet ut potissimum christiani matrimonii partem tota commendavit antiquitas, etc. 2° Quia in materia sacramentali ea dubio procul amplectenda est opinio, quæ tutior est, nisi contraria non aliquo tantum gradu, sed magno et intenso sit probabilior. Atqui opinio, quæ sacerdotis verba ut essentialē formam requirit, indubie tutior est, cum nulli sacramentum exponat periculo. Aliunde contraria opinio non est longe multo probabilior, imo nec æque probabilis, ut ex dictis videre est.

Atque hinc eam existimarem in praxi sequendam: 1° quoad heterodoxos, ad ecclesiam reduces, ut statuit Sanchesius; 2° quoad infideles ad Ecclesiam conversos; 3° quoad eos etiam, qui in locis, ubi non viget Tridentinum, sine opera sacerdotali contraxissent. Licet enim, quod jam adverti-

mus, negent viri graves matrimonium, quod semel valuit in ratione contractus civilis, ad sacramenti gradum assurgere unquam posse; non est adeo certum, ut peccet, qui contra senserit et egerit. Hæc tamen, ut nostra omnia, Sedis Apostolicæ et episcoporum, quin et doctorum censura subjecta sint.

Responsio auctoris.

Notat hic *Rom. Theologus*, quod non videtur temeritatis damnari posse, qui negat sacramentum esse initum per procuratores matrimonium. Imo videtur velle probabilior rem esse contrariam sententiam, pronuntiatque ipsam tutiorem. Ast, ultra ibi allegatos auctores, et a me adducta pro mea sententia, id tenent etiam plurimi alii et signanter card. Gotti *De sacram. matrimonii*, quæst. 2, dub. 1, § 3, per tot., ubi etiam solvit objecta; Pontas, verb. *Matrim.*, casu 19; Antoine, *Tract. de matrim.*, quæst. 7; Maschat, editionis Rom. doctiss. Ubaldo, Giraldi, 1737., l. IV, tom. I, n. 45, expresse dicens: « Fideles etiam post Tridentinum contrahere possunt per procuratorem matrimonium in ratione sacramenti; » quod efficaciter probat et solvit objectiones, uti facit Pontas, Antoine, et peren. mem. Benedictus XIV *De synodo diœcesana*, lib. XIII, cap. 23, num. 9, ubi plura tradit ad rem merito videnda et observanda. Unde contraria opinio non est probabilior, sed illa mea, dummodo attendantur et serventur omnia a me ipso tradita cit. num. 34, ad 40 inclusive. Unde hic recurrit nova admiratio, novusque stupor, quo dictus Ubaldo, ut Revisor, probaverit sententiam theologi Romani ut probabilior, atque tutiorem contra meum assertum, cum ipsemet cum suo Maschat *loc. cit.* in sua noviss. edit. Romana, juxta meam assertionem et contra conclusionem theologi, sic expresse supra concludat: « Fideles etiam post Trident. contrahere possunt per procuratorem matrimonium, in ratione sacramenti. »

(35. Conditiones igitur necessario servandæ in matrimonio contracto inter absentes per procuratorem, sunt sequentes. Prima est, quod procurator habeat a suo principali mandatum speciale ad contrahendum matrimonium; cap. *Procurator* 9, De procuratoribus, in 6, ibi: « Procurator, non aliter censetur idoneus ad matrimonium contrahendum, quam si ad hoc mandatum habuerit speciale. » Secunda, quod procurator mandatum illud exsequatur per se, et non per substitutum, nisi specialis ad substituendum alium fuerit ei concessa facultas a suo principali; cit. cap. *Procurator*, ibi: « Et quamvis is, qui constituitur ad negotia procurator, alium dare possit, in hoc tamen casu (propter magnum, quod ex facto tam arduo posset periculum imminere) non poterit deputare alium, nisi hoc eidem specialiter sit commissum. » Tertia, quod eo tempore, quo procurator contrahit, ejus potestas non sit revocata a suo principali, ne

quidem tacite, seu interne, alias nullum erit matrimonium, licet procurator ipse, aut ea, cum qua contraxerit, talem revocationem penitus ignorarent, quia quacunq̄ revocatione cessat consensus, et sine consensu nullum est matrimonium cit. cap. *Procurator*, ibi: « Sane si procurator, antequam contraxerit, a Domino fuerit revocatus, contractum postmodum matrimonium ab eodem (licet tam ipse, quam ea, cum qua contraxit, revocationem hujusmodi penitus ignorarent) nullius momenti existit, cum illius consensus defuerit, sine quo firmitatem habere nequit. » Quarta, quod determinetur specificè in mandato et commissione, cum qua persona sit contrahendum, quia non sufficit clausula contrahendi cum quacunq̄, l. *Generalis* 34, *De ritu nuptiarum*. Quinta, quod procurator, seu mandatarius non excedat substantialiter suum mandatum, seu limites mandantis, l. *Diligenter*, ff. *Mandati*. Sexta, quod post publicationem concilii Tridentini procuratores personarum principalium contractum ineant coram parocho et duobus testibus, ut colligitur ex eodem concilio Tridentino sess. XXIV, c. 1 *De reformat. matrimonii*, ubi ad ejus validitatem requirit præsentiam parochi et saltem duorum testium Unde ex istis patet responsio ad rationes adversariorum sub n. 34 adductas. Nam in ipsis procuratoribus interrogantur et respondent principales, quod etiam faciunt per nuntios et litteras, adeoque non requiritur personalis præsentia, cum id specialiter conveniat sacramento matrimonii, quod sequitur rationem contractus, qui potest æque bene celebrari inter absentes. * Porro quamvis matrimonia per procuratorem contracta valeant, ut communis est theologorum, etiam post Tridentinum scribentium sententia, tamen cautius est, ut quæ sic conciliata sunt, iterum præsentibus conjugibus coram parocho renoventur; quæ tamen dicta sunt ad cautelam, non autem ad necessitatem. Benedict. XIV, *De synod. diœces.*, lib. XIII, c. 23, § 9, nov. edit.

(36. Procurator potest esse diversi sexus ab illo, nomine ejus contrahit; unde potest femina contrahere pro viro, et vir pro femina; agit enim non suo, sed alterius nomine. Frassen, *loc. cit.*, vers. *Observandum autem est*; Aversa, quæst. 3, sect. 5; La Croix, lib. VI, part. III, n. 263, et alii passim.

(37. Nec requiritur, quod procurator sit certæ ætatis, sufficit enim, quod sit in ætate sufficiente ad manifestandum sui principalis consensum, quamvis necdum esset pubes. Sanchez, lib. III, disp. 41, n. 8; Krimer, n. 2183, et doctores citati et alii.

(38. Quando matrimonium contrahitur per nuntios, debent isti utriusque mittentis traditionem, et acceptionem significare coram parocho et testibus, arg. conc. Trident., *loc. cit.* Et si contrahatur per litteras, littera a sponso scripta sponsæ, quod eam acceptet in uxorem, et se ei tradat in maritum, debet legi coram parocho et testibus, coram quibus debet sponsa vicissim dicere,

quod eum acceptet in maritum et se ei tradat in uxorem. (39. Et si uterque per litteras agat, debet uterque alterius litteras legere coram parocho et testibus arg. eod. conc. Trident. *loc. cit.*, Castropal. disput. 2, part. IX, La Croix, lib. VI, part. III, num. 264, et alii passim.

(40. Recte autem monent Sanchez, dis. 120, num. 31; Aversa, quæst. 3, sect. 5. Sporer, *loc. cit.*, num. 325; La Croix, *loc. cit.* num. 268, et alii, contrahentes per procuratores, seu nuntios, vel litteras, optime facturos, si deinde per se ipsos privatim inter se repetant mutuum consensum, ut certius sit sacramentum, si forte illegitimum quid intervenierit.

(41. Principales contrahentes, cum sint ipsi, qui ministrant et recipiunt sacramentum, debent esse in statu gratiæ, non quidem necessario eo tempore, quo procuratores constituunt, seu nuntios, vel litteras mittunt, sed eo, quo probabiliter credunt, posse procuratores eorum nomine contrahere, vel nuntios suam voluntatem significare, seu litteras suas legi posse coram parocho et testibus; procuratores autem, seu nuntii non peccant, si eo tempore sint in peccato mortali, quia nec recipiunt in se sacramentum, nec nomine suo ministrant. *Communis*.

(42. Matrimonium contractum a procuratore post revocationem mandati procuræ, quamvis fuerit ignorata talis revocatio, est nullum et invalidum; textu expresso in cap. *Procurator* 9, De procuratoribus, in 6, et sacr. congregat. Concil. in *Eugubina* 5 Julii 1727, apud *Thesaurum resolutionum sacr. cong. Concil.*, tom. IV, quæ resolutiones prostant Romæ aoud Barbiellini ad *Minervam*.

* Circa parochum ministrum matrimonii juvat hic adnotare sequentia.

(43. Benedictus XIV abstinendum censet ab ea quæstione inter theologos agitata, num parochus sit hujus sacramenti minister, seu potius ipsi contrahentes simul materia, forma, et ministri hujus sacramenti habeantur. Utriusque sententiæ fundamenta late expendit in tract. *De syn. diœces.*, lib. VII, cap. 28. Quanquam non obscure inclinare visus est in sententiam, quæ contractus, et sacramenti totum quidquid est contrahentibus vindicat. Merito tamen reprehendendi sunt illi, qui a contracturis matrimonium non exigunt scientiam doctrinæ christianæ, saltem eorum, quæ ad salutem necessaria sunt. Mandavit enim Clemens XI, et ipse etiam Benedictus XIV, constitut. 42, tom. I, incip. *Etsi minime*, ut parochus ab inituris matrimonium exquirat interrogando quæ ad salutem necessaria sunt; et si deprehenderit ignorasse, matrimonio jungendi non sunt; monet insuper cum Giribaldo, illos, qui præcipua fidei mysteria sciunt, ea vero, quæ sunt de necessitate præcepti, rudi solummodo modo tenent, illos quidem posse aliquandiu retineri a matrimonio celebrando, atque interim parochus illos diligenter doceat, et si deprehenderit rudiores esse inge-

nio et exilis memoriæ, ut doctiores effici non valeant, tenetur tandem conjungere. *Ibid.*, cap. 29.

(44. « Matrimonium coram parocho, vel alio sacerdote de ipsius parochi, seu ordinarii licentia et duobus, vel tribus testibus » celebrari debet, quæ verba sunt Trident. *De reformat. matrimonii*, sess. XXIV, c. 1. Reprehendendam vero censet pontifex episcoporum quorundam oscitantiam, qui in synodis suis edixerunt celebrandum esse *coram legitimo ministro*, ex quo ansa data est theologi nonnullis opinandi, sententiamque suam ex eorum mente, ut ii quidem arbitrantur, firmandi, parochum esse legitim. sacram. matrimonii ministrum.

(45. Parochus per se assistere matrimonio tenetur, nisi legitima gravissimaque de causa sit impeditus. Bened. XIV., const. 90, tom. I *Bull.*, incip. *Nimiam licentiam*. Vide de hoc, et seqq. num. *Addit. Casin.* sub art. 6; ubi de paroch. agitur.

(46. Si episcopus generatim interdicit parochum, ne matrimonii adsistat, adhuc tamen matrimonium valere definit sac. congreg. concilii, et firmat pontifex in *Tr. De syn. diœc.*, lib. VII, c. 68, § 11.

(47. Si vero interdictum istud venerit a pontifice cum decreto irritante, tunc utique non valere conjugium, cum pontifex jure suo possit impedimenta constituere. Nisi tamen adsit huic interdicto decretum irritans, matrimonium valet; cum impedimentum istud impediens, non irritans censendum sit. *Ibid.*, § 3.

(48. Parochus coram quo celebrari potest matrimonium est parochus domicilii, non originis ut ex consensu auctorum et sensu S. congregationis constat. *Instit. Eccles.*, 33, § 6. Quare si quis habeat duo domicilia in duplici parochia, in alterutra matrimonio jungi potest: attamen ad habendum duplex domicilium requiritur, ut in utraque æqualem moraliter habitationem habeat. *Ibid.* Parochus ruralis, quo quis pergat ad rusticandum, non est aptus matrimonio illius, qui ibi moratur causa recreationis et ad rusticana negotia, ita enim perpetuo censuit S. congregatio. *Ibid.* § 7.

(49. Nullum est matrimonium ejus, qui e loco propriæ habitationis, non tamen deserto ibi domicilio, pergat ad alium locum, animo se conjungendi in matrimonium, non adepto novo domicilio, seu quasi domicilio. Ita ex sensu perpetuo S. congregationis. *Ibid.*, § 8.

(50. Vagorum parochus quoad matrimonium, est parochus loci ubi tunc versantur, ut ex sensu plurium theologorum. *Ibid.*, 10.

(51. Diligenter tamen distinguendi sunt vagi a peregrinis. Vagi sunt enim illi, qui relicto proprio domicilio, aliud quæsiti vagantur; peregrini vero, qui, non relicto domicilio, peregrinantur alicubi. *Ibid.* § 10.

(52. Scholares, judices, medici etc. qui alicubi conducti habitant, in loco ejusdem habitationis contrahunt quasi domicilium, si ibi permaneant aliquo idoneo tempore. Ita ex DD. et Decret. S. congregationis. *Ibid.*, § 11.

(53. Quoad matrimonia eorum, qui in